

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä esityispalveluista

1. 1. Vastaajan taustatiedot

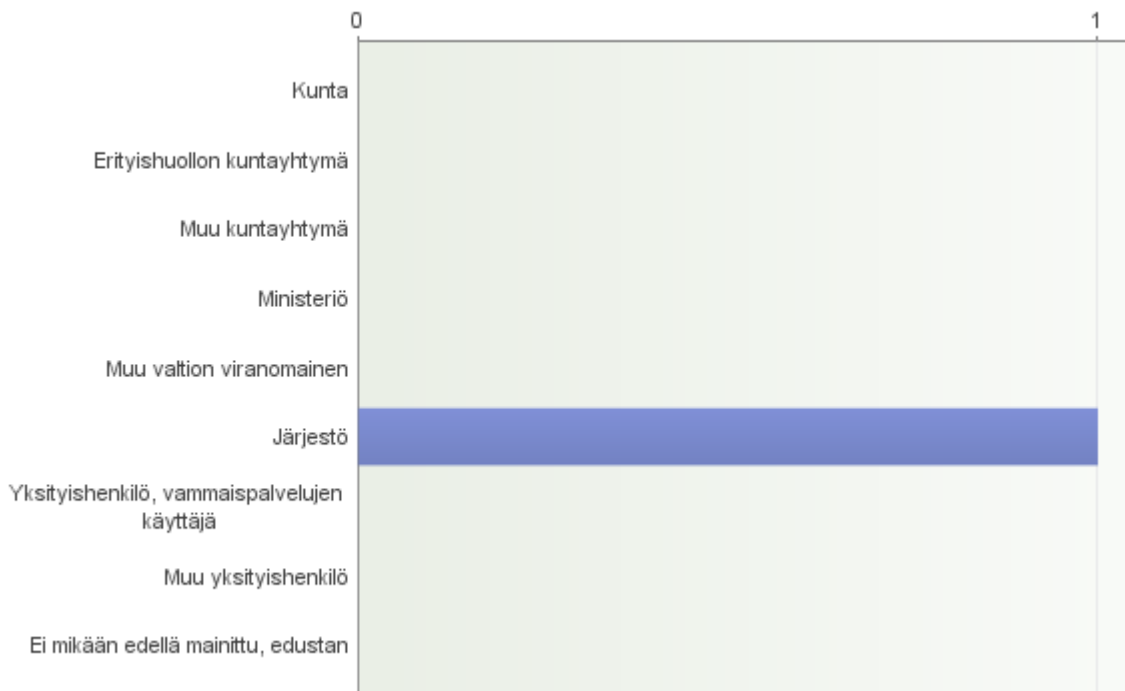
Vastaajien määrä: 1

Etunimi	Sukunimi	Sähköposti	Organisaatio, jota vastaus edustaa	Mahdollinen tarkennus
Pirjo	Poikonen	pirjo.poikonen@kuntaliitto.fi	Suomen Kuntaliitto	

Lausuntopyyntökysely Ohjeet:

2. 2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 3. 1 §:ssä säädetään lain läpileikkaavista periaatteista. Kattaako säännös vammaispalveluille asetetut tavoitteet?

Vastaajien määrä: 1

4. 4. Muita huomioita 1 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

-

Kuntaliitto kannattaa vammaisia henkilöitä koskevan erityislain säätämistä. Tämän lain mukaisiin palveluihin oikeutettujen henkilöiden määrän on ajateltu olevan suhteellisen vähäinen, mikä on asiakasmäärän ja sitä kautta kustannusten kasvun hillitsemiseksi tavoiteltavaa.

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada palvelua usean lain mukaan, mutta lakien hierarkia voi olla epäselvä. Suhdetta sosiaalihuoltolakiin on pyritty selkiyttämään, mutta edelleen jää tilaa erilaisille tulkinnoille. Lakien ensisijaisuusjärjestys muodostuu yksilön edun kautta, sillä esitetyssä laissa edellytetään palvelun toteuttamista asiakkaan edun mukaisesti. Koska vaikeavammaisen määrittelystä on luovuttu, on vaarana, että erityislain soveltamisala laajenee. Tällä on vaikutuksia kustannusten kannalta.

Vammaispalvelulain mukaisten palvelujen maksuttomuus toimii nyt ja oletettavasti jatkossakin erityisenä vetovoimatekijänä erityispalveluihin. Kuntaliitto esittääkin, että vammaisille henkilöille tarjottavien palvelujen maksuttomuuden perusteita tulisi edelleen miettiä eri asiakasryhmien tasavertaisen kohtelun turvaamiseksi. Pääperiaatteena sosiaalipalveluissa on, että vammaisen henkilö saa palvelut osana yleistä palvelujärjestelmää yhdenvertaisesti muiden kanssa. Yhdenvertaisuus tarkoittaa myös sitä, että asiakkaat maksavat palveluista samojen periaatteiden mukaisesti. Asiakkaan taloudelliseen selviytymiseen liittyvät asiat pitäisi ratkaista erikseen eikä säätää palveluja osalle asiakkaista maksuttomiksi.

5. 5. Onko 2 §:n perusteella selvää, missä tilanteissa sovelletaan erityislakia?

Vastaajien määrä: 1

6. 6. 2 §:n 3 momentissa säädetään soveltamisalan rajauksesta.

Vastaajien määrä: 1

1 luku Yleiset säännökset

7. Onko rajausta tarpeellinen?

Vastaajien määrä: 1

8. 7. Muita huomioita 2 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Kuntaliitto kannattaa erityislain mukaisten palvelujen kohdentamista erityisen heikossa asemassa oleville kansalaisille. Kuntaliitto kannattaa myös ikään liittyvän rajauksen laajentamista henkilökohtaisesta avusta muihin vammaispalveluihin. 2 §:n 3 momentissa viitataan vanhuspalvelulakiin ja tätä kautta tehdään eroa yleislain ja erityislain välille. Koska vammaislaki on erityislaki ei sen palvelujen käyttäjämäärä voi kasvaa kovin suureksi, minkä vuoksi jonkinlaista kohderyhmän määrittelyä tarvitaan. Kuntaliitto katsoo, että vaikeavammaisuuden määrittely tulisi säilyttää laissa. Soveltamisala laajentaa lain piiriin tulevia, mitä ei ole huomioitu taloudellisissa laskelmissa. Lain soveltamisessa ei vällyttäne tilanteista, joissa joudutaan pohtimaan, minkä lain - sosiaalihuoltolain, vanhuspalvelulain vai vammaispalvelulain- mukaan palvelu toteutetaan. Vammaispalvelulaki subjektiivisine oikeuksineen ja maksuttomine palveluineen on houkutteleva vaihtoehto. Viime kädessä oikeusasteet joutunevat tekemään linjauksia siitä, mitä lakia kussakin epäselvässä tilanteessa tulee soveltaa.

Nuoren määritelmä vaihtelee eri laissa, tässä 18-24 vuotta tulee sosiaalihuoltolaista. Vammaistuki kuitenkin muuttuu 16 vuotiaana. Vammaislain ja vammaistukilain ikärajojen tulisi olla yhteneväiset.

1 § Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on: 1) toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja

osallistumista yhteiskunnassa; 2) ehkäistä ja poistaa esteitä, jotka rajoittavat vammaisen henkilön yhdenvertaisuuden toteutumista; 3) edistää vammaisen henkilön itsenäistä suoriutumista ja itsemääräämisoikeuden toteutumista; sekä 4) turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut.

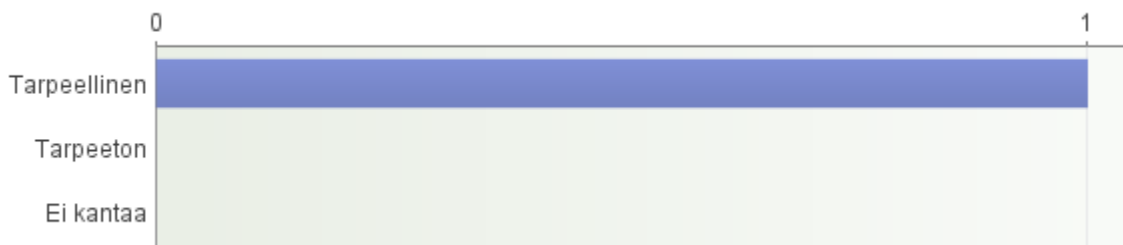
9. 8. Arvioikaa momenttien tarpeellisuutta lain soveltamisen kannalta.

Vastaajien määrä: 1

10. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

11. Vammaisen henkilön osallistumista on tuettava hänen toimintakykynsä, ikänsä ja elämäntilanteensa edellyttämällä tavalla. Vammaisen henkilön on voitava käyttää hänelle soveltuvaa viestintä- ja kommunikointikeinoa ja häntä on tarvittaessa tuettava tiedon saannissa, oman mielipiteen muodostamisessa ja ilmaisemisessa sekä oman tahdon toteuttamisessa.

Vastaajien määrä: 1

12. Lapsen ja nuoren mielipiteen selvittämisestä säädetään sosiaalihuoltolain 32 §:ssä. Lapselle ja nuorelle on järjestettävä riittävä apu ja tuki tiedonsaantiin, kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen.

Vastaajien määrä: 1

2 § Soveltamisala

13. 9. Muita huomioita 4 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Kuntaliitto kannattaa sosiaalipalvelujen myöntämiseen liittyvien toimintatapojen säätämistä sosiaalihuoltolaissa. Käytännön suunnittelu, päätöksenteko ja toteutus yhdenmukaistuvat, kun sosiaalipalveluja koskevasta palvelutarpeen arvioinnista, palvelujen suunnittelusta, päätöksenteosta ja toteuttamisesta säädetään yhdessä laissa ja määräajat ovat yhteneväisiä. Tämä voi osaltaan edistää eri asiakasryhmien yhdenvertaisuutta.

14. Asiakkaan oikeudesta saada selvitys toimenpidevaihtoehdoista säädetään asiakaslain 5 §:ssä sekä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta ja osallistumisesta asiakaslain 8, 9 ja 10 §:ssä. Asiakkaan osallistumisesta palvelutarpeen arviointiin sekä asiakassuunnitelman laatimiseen säädetään sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36, 39 ja 41 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

Maakunnan on järjestettävä tässä laissa tarkoitettuja palveluja, jos henkilö tarvitsee pitkäaikaisen vamman tai sairauden aiheuttaman toimintarajoitteen johdosta välttämättä ja toistuvasti apua tai tukea tavanomaisessa elämässä eikä hän saa muun lain nojalla etunsa mukaisia riittäviä ja sopivia palveluja. Maakunnan järjestämismääräyksiä säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (xx/xxxx, jäljempänä järjestämislaki). Palvelujen tuottamisesta säädetään järjestämislaissa, laissa sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen tuottamisesta (xx/xxxx, jäljempänä palveluntuottajalaki) sekä laissa asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa (xx/xxxx, jäljempänä valinnanvapauslaki). Tätä lakia ei sovelleta sellaiseen ikääntyneeseen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystieteiden palveluista annetun lain (980/2012, jäljempänä vanhustalaki) 3 §:n 2 kohdassa tarkoitettuun iäkkääseen henkilöön, jonka avun tai tuen tarve johtuu pääasiassa korkean iän myötä alkaneista, lisääntyneistä tai pahentuneista sairauksista tai vammoista taikka korkeaan ikään liittyvästä rappeutumisesta.

15. Vammaisen henkilön palvelutarpeen arvioinnista säädetään sosiaalihoitolain (1301/2014) 36 ja 37 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

16. Asiakassuunnitelman tekemisestä ja omatyöntekijästä säädetään sosiaalihoitolain 39 ja 42 §:ssä.

Vastaajien määrä: 1

17. Palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman yhteydessä tehtävässä monialaisessa yhteistyössä ja palvelujen yhteensovittamisessa noudatetaan, mitä sosiaalihoitolain 41 §:ssä

säädetään.

Vastaajien määrä: 1

18. 11. Muita huomioita 5 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Palvelutarpeen arvioinnista ja asiakassuunnitelmista säätäminen yhdessä laissa selkeyttää asiakasprosesseja. Erityistä tukea tarvitsevan henkilön määrittely on epäselvä jo sosiaalihuoltolaissa. Mihin vedetään raja, kuka on erityistä tukea tarvitseva?
Sosiaalihuoltolain 45 § kirjaus koskee muitakin kuin vammaisia henkilöitä, mikä poikkeaa sosiaalihuoltolain aikaisemmasta pykälästä ja tekee asiakassuunnitelmasta aiempaa sitovamman. Tämä on omiaan hämärtämään suunnitelman ja päätöksenteon rajaa. Toisaalta se saattaa parantaa asiakassuunnitelmien laatua.

19. 12. Arvioi seuraavia päätöksentekoon ja palvelujen toteuttamiseen liittyviä väittämiä.

Vastaajien määrä: 1

	Kyllä	Ei	Ei kantaa	Yhteensä	Keskiarvo
Päätöksentekoon liittyvä sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Päätösten toimeenpanon sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Palvelujen laadun määrittämisen ja arvioinnin sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Lasten ja nuorten huomioon ottamisen sääntely on riittävä.	1	0	0	1	1
Yhteensä	4	0	0	4	1

4 § Vammaisen henkilön osallistuminen ja osallisuuden tukeminen

20. 13. Muita huomioita 6 §:n sisältöön.

Ei vastauksia.

21. 14. Täydentääkö säännös asianmukaisesti ehdotetussa laissa säädetyjä muita erityispalveluja?

Vastaajien määrä: 1

22. 15. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista valmennusta ja tukea koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) tai muun lain säännöksiä? (Esim. sosiaalihuoltolain 17 §:n mukaista sosiaalista kuntoutusta koskevaa säännöstä)?

Vastaajien määrä: 1

23. 16. Muita huomioita 8 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

-

2 luvun 7 § määrittelee avun ja tuen tarpeisiin vastaavat palvelut. Mihin sijoittuu kehitysvammaisten henkilöiden vastentahtoinen hoito? VALAS-uudistus on kytkettävä tiiviisti IMO-lainsäädännön valmisteluun. Sosiaali- ja terveydenhuollon rajapinta ja moniammatillisuus tulisi erityisesti huomioida jatkovalmistelussa.

Kuntaliitto vastustaa valmennuksen ja tuen sisällyttämistä subjektiivisena oikeutena lainsäädäntöön. Kyseistä palvelua tarvitaan, mutta sen ei tulisi kuulua kunnan ja jatkossa maakunnan erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi palveluksi. 8 §:n 1 momentissa säädettäisiin tilanteista, joissa vammaisella henkilöllä olisi oikeus saada välttämättä tarvitsemaansa valmennusta ja tukea. Perusteluissa todetaan, että luettelo ei ole tyhjentävä, joten voidaan pohtia, miten tarkkarajainen subjektiivinen oikeus on. Tämän palvelun avulla voitaneen toteuttaa mitä tahansa palvelua, mikä mahdollisten kasvavien asiakasmäärien ja kustannusten näkökulmasta on kestävä tilanne.

Valmennusta ja tukea palveluna tarvitaan esimerkiksi korvaamaan henkilökohtaista apua tilanteissa, joissa vammaisen henkilö tarvitsee ohjausta ja tukea mahdollisimman itsenäisen elämän toteuttamiseen. Valmennuksessa ja tuessa on myös päällekkäisiä elementtejä sosiaalihuoltolain sosiaalisen kuntoutuksen kanssa.

24. 17. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

25. 18. Huomioita 9 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

-

Kuntaliitto kannattaa henkilökohtaisen avun myöntämisperusteiden ja toteuttamistapojen selkiyttämistä. Henkilökohtaisen avun perusteluissa on pyritty vastaamaan nykyisen lain esiintuomiin ongelmiin mm. työnantajamallissa. Tämä selkeyttää palvelutarpeen arviointia ja päätöksentekoa sekä oikeanlaisten palvelujen tarjoamista vammaiselle henkilölle.

Perusteltaessa momentin 1 kohdan päivittäisiä toimia todetaan, että myös vammaisen henkilön mahdollisuutta turvata huollossaan tai hoidossaan olevan lapsen jokapäiväinen hoito ja huolenpito sekä osallistumista vanhempana tai huoltajana näihin toimiin voitaisiin tukea henkilökohtaisella avulla. Tällä ei kuitenkaan tarkoitettane sitä, että henkilökohtaisella avulla järjestetään päivähoito/varhaiskasvatus vammaiselle lapselle.

Perusopetuksesta ja ammatillisesta opetuksesta vastaavien tahojen vastuu järjestää opiskelussa tarvittava apu myös oppilaitoksen ulkopuolella annettavassa opetuksessa jää vielä avoimeksi. Luokka voi esimerkiksi järjestää leirikoulun, johon haetaan henkilökohtaisen avun tunteja, vaikka kyse on opetukseen liittyvästä toiminnasta. Epäselvää on, minkä lain mukaan vammaisen lapsen tarvitsema apu tulisi järjestää. Nykyisin usein kunnan vammaispalvelu viimesijaisena toimijana vastaa palvelusta.

Perusteluissa ei oteta kantaa henkilökohtaisen avun järjestämiseen ulkomailla tapahtuvaan opetukseen. Nykyään opiskelijat käyvät opintojensa yhteydessä esim. muutaman kuukauden vaihdossa Euroopassa tai Euroopan ulkopuolella. Kenen vastuu on järjestää henkilön tarvitsemat avustajapalvelut? Kuntaliitto esittää, että ulkomailla tapahtuvan opiskelun mahdollistaminen ratkaistaan esimerkiksi korotetun opintotuen avulla opiskelun tukemisena.

Kuntaliitto kannattaa voimavararajauksen säilyttämistä henkilökohtaisessa avussa. Tämä vastaa lain alkuperäistä tarkoitusta, jolloin avun luonne pysyy nykyisen kaltaisena eikä siitä muodostu hoitopalvelua. Hoidon, hoivan ja valvonnan tarpeisiin kyetään paremmin vastaamaan esimerkiksi valmennuksen ja tuen tai palveluasumisen keinoin kuin henkilökohtaisella avulla. Tätä rajausta on perusteluissa pyritty selkeyttämään.

Perusteluissa todetaan, että osallisuutta edistävään toimintaan tulisi järjestää henkilökohtaista apua vammaisen henkilön välttämättömän tarpeen mukaisesti vastaavasti kuin työhön ja opiskeluun. Perusteluissa ei kuitenkaan selkeästi määritellä, mikä voi olla sellaista osallisuutta edistävää toimintaa, johon tunteja tulee myöntää välttämättömän tarpeen mukaisesti. Suhde vapaa-ajan toimintaan ja sosiaaliseen osallistumiseen jää epäselväksi. Kuntaliitto esittää, että osallisuutta edistävä toiminta siirretään 9 § kohtaan kolme tai sen sisältöä tarkennetaan pykälätekstissä.

Mitä on itsemääräämisoikeuden rajoittaminen suhteessa henkilökohtaiseen apuun? Miten henkilökohtainen apu rajautuu valmisteilla olevaa Imolakiin?

26. 19. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

27. 20. Huomioita 10 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

-

Kuntaliiton näkemyksen mukaan henkilökohtaisessa avussa tarvitaan erilaisia toteuttamistapoja, kuten perusteluissakin todetaan. Kaikilla vammaisilla henkilöillä ei ole halua tai kykyä toimia työnantajana. Myös äkilliset tilanteet edellyttävät varajärjestelmän olemassaoloa.

Uutena asiana on esitetty asiakkaan suostumusta työnantajana toimimiseen, mikä voi olla tarpeen vammaisen henkilön oikeusturvan kannalta, mutta myös palvelun järjestämisestä olevan tahon vastuiden selkeyttämiseksi. Maakunnan velvollisuudeksi jää vammaisen henkilön neuvominen ja riittävän selvityksen antaminen työnantajan velvollisuuksista ja vastuista.

Valinnanvapauslainsäädännössä edellytetään maakunnan oman palvelutuotannon yhtiöittämistä asiakassetelimallia käytettäessä. Olisi syytä selvittää vammaispalvelulain ja valinnanvapauslain suhdetta. Johtaako vammaispalvelulain mukaisen asiakassetelin käyttö siihen, että maakunnan liikelaitoksen oma palvelumallin mukainen palvelu on mahdotonta?

Sote- ja maakuntauudistukseen liittyen yhtenä palvelun toteuttamisen tapana on henkilökohtainen budjetti, jota ei tässä lakiesityksessä ole mainittu toisin kuin asiakasseteli. Sitä kuitenkin voitaneen myös tämän palvelun toteuttamiseen käyttää.

Työnantajamallissa kyseessä on työsopimuslain mukainen työsuhde työnantajan ja työntekijän välillä, jolloin vammaisen henkilön tulee olla tietoinen työsopimuslain ja muiden työnantajan ja työntekijän välisiin suhteisiin liittyvän lainsäädännön velvoitteista. Sosiaalityössä ei tällaista osaamista voi olettaa löytyvän, sillä kyseessä on monialaista osaamista edellyttävä palvelu. Tämän vuoksi työnantajamallin mukaisen palvelun toteuttaminen edellyttää vammaiselta henkilöltä osaamista ja vastuun kantoa.

Perusteluissa todetaan, että maakunnan olisi henkilökohtaisen avun toteuttamistavoista päätettäessä otettava huomioon vammaisen henkilön mielipide ja toivomukset sekä asiakassuunnitelmassa määritelty avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan. Henkilökohtaisen avun kustannukset eivät saa olla yksin ratkaisevassa asemassa toteuttamistapaa valittaessa. Näin määritellen maakunnille ei jää paljонkaan mahdollisuuksia toteuttaa palvelu asiakkaiden palvelun tarpeesta lähtien ja kustannustehokkaasti. Maakunnat palveluja järjestäessään joutuvat ottamaan huomioon kaikkien maakunnan asukkaiden ja eri asiakasryhmien tarpeet ja suuntaamaan resurssit tällä perusteella, joten maakunnan tulee tietää palveluista aiheutuvat kustannukset ja etsiä mahdollisimman kustannustehokkaita vaihtoehtoja.

Vammaispalvelujen myöntäminen perustuu yksilölliseen harkintaan. Erityisesti henkilökohtaisen avun osalta korostetaan vammaisen henkilön mahdollisuutta itsenäisesti päättää avun sisällöstä ja henkilön omista valinnoista lähtevää palvelun järjestämistavan arviointia. Maakunnat ovat toiminnan maksajia, joten jonkinlainen standarditaso pitää löytyä ja myös tämä näkökulma tulee perusteluissa näkyä.

Omaisien toimimiseen avustajana tulisi jatkossakin suhtautua kriittisesti vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeus ja osallisuus huomioon ottaen. Omaisten toimimista perheenjäsenensä auttajana voi jo nykyään toteuttaa omaishoidon tuesta annetun lain mukaan. Kuntaliitto esittää, että omaishoidon tuen ja henkilökohtaisen avun suhdetta selkiytetään.

9 §:n perusteluissa on määritelty henkilökohtaisen avun myöntämistä palveluasumisessa. Jatkossa ei palveluasumisyksikön henkilöstöresursseja voitaisi laskea henkilökohtaisen avun varaan vaan palveluntuottajan tulee ostopalveluyksiköissä varata palvelun tuottamiseen tarvittava henkilöstömäärä ostopalvelusopimuksen mukaisesti. Tämä on perusteltu linjaus, sillä henkilökohtaisella avulla ei ole tarkoitus korvata hoito- ja ohjaushenkilöstöresursseja.

5 §:ssä säädetään palvelutarpeen arvioinnista ja asiakassuunnitelmasta

28. 21. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

29. 22. Huomioita 11 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Säännös selkeyttää työnantajamallin vastuita ja velvollisuuksia. Ei ole vammaisen henkilön eikä maakunnan kannalta tarkoituksenmukaista toimia työnantajamallilla, jos vammaisen henkilö ei siihen halua ryhtyä tai kykene hoitamaan tehtäviään. Työnantajamallissa ongelmia aiheuttavat mm. työnantajuuteen liittyvät kysymykset. Vammaiselle henkilölle, avustajalle ja jopa kunnan viranomaiselle saattaa olla epäselvää, kenellä on oikeus käyttää työnjohdollista valtaa. Vammaisen henkilön ja maakunnan vastuita on laajasti käsitelty perusteluissa, mikä selkeyttää toimintakäytäntöjä. Työnantajamallissa korostuu vammaisen henkilön kyky toimia työnantajana ja hoitaa työnjohdolliset tehtävät. Näistä nousee merkittäviä oikeusturvakysymyksiä, jos vammaisen henkilö ei kykene hoitamaan vastuitaan. Tämän vuoksi maakunnan oikeutta vaihtaa palvelu joko asiakassetelillä korvattavaksi tai palvelumalliin tai kokonaan toisenlaiseen palveluun, tulisi perusteluissa linjata. Myös avustajatoiminnasta aiheutuvista kustannuksista saattaa ilmetä erimielisyyttä. Viime aikoina on lisääntynyt käytäntö, jonka mukaan vammaisen henkilö laittaa laskun kuntaan avustajakuluista ilman etukäteen tehtyä sopimusta. Korvattavista kustannuksista tulee luoda yhteinen näkemys. Kustannukset tulee eritellä ja perustella, miksi ne ovat välttämättömiä. Korvauskäytäntöjä yhtenäistää välttämättömien ja kohtuullisten kustannusten määrittely perusteluissa. Maakuntien vastuulle ilmeisesti osoitetaan myös sellaisia kustannuksia, joita ei korvata vastuuvakuutuksesta kuten avustajan sivulliselle aiheuttamat vahingot tuottamuksen ollessa lievä. Perusteluissa todetaan näiden kustannusten olevan vähäisiä. Maakunnille ei saa aiheutua lisäkustannuksia työnantajakustannusten lisäksi. Avustajista aiheutuvat kustannukset tulee sisällyttää hoitotukien kustannuksiin. Henkilökohtainen apu ei ole oikea palvelumuoto, jos sen käytöstä aiheutuu merkittäviä sivukustannuksia._____

10. Ovatko seuraavat säännökset tarpeellisia?

30. 23. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

31. 24. Huomioita 12 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

Palveluasuminen myönnetään jatkossa sosiaalihuoltolain mukaan, mikä asiakasmaksujen osalta voi aiheuttaa sekaannusta. Nykyisin sosiaalihuoltolain mukaisessa palveluasumisessa voidaan asiakkaalta periä maksu palvelusta, mitä vammaispalvelulain tai kehitysvammalain mukaisessa asumisessa ei voi tehdä. Samasta palvelusta peritään siis jatkossa maksut eri perustein, mikä ei vastaa nykyistä käytäntöä. Tätä käytäntöä Kuntaliitto ei voi pitää tarkoituksenmukaisena.

3 momentin lopussa viitataan siihen, että asumisen tuki ja palvelut voidaan toteuttaa myös henkilön omassa kodissa. Tästä koko pykälän tulisi alkaa, sillä kehitysvammaiset henkilöt asuvat huoneenvuokralain mukaisessa asumisessa yksin, yhdessä tai ryhmässä. Oman asunnon ja palveluasunnon määritelmä tulisi selkeyttää.

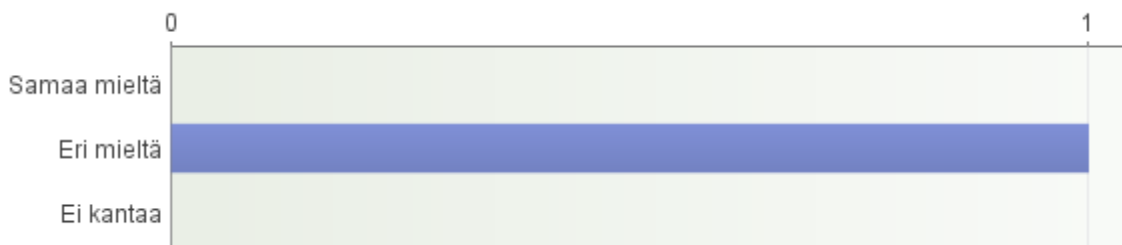
32. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä ehdotetun lain mukaisena palveluna.

Vastaajien määrä: 1

33. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä lastensuojelulain mukaisena avohuollon sijoituksena ilman huostaanottoa.

Vastaajien määrä: 1

34. Vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella olisi säädettävä sekä ehdotetussa laissa että lastensuojelulaissa siten, että ehdotettu laki on ensisijainen.

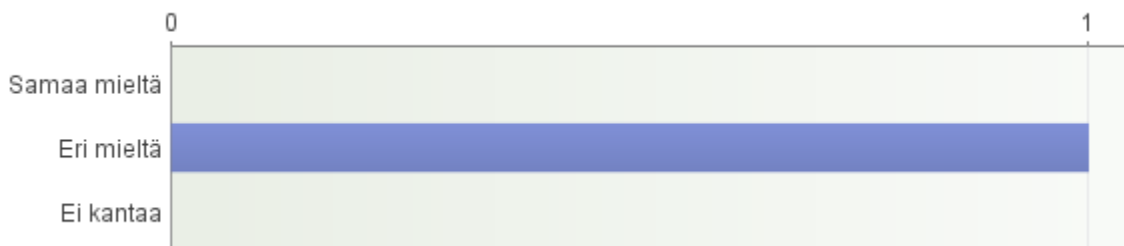
Vastaajien määrä: 1

6 § Päätöksenteko ja palvelujen toteuttaminen

35. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi tehtävä ilman huostaanottoa avohuollon sijoituksena myös pidemmäksi aikaa.

Vastaajien määrä: 1

36. Vammaisten lasten sijoittaminen kodin ulkopuolelle olisi aina tehtävä lastensuojelulain periaatteiden ja säännösten mukaisesti.

Vastaajien määrä: 1

Palveluja koskevasta päätöksenteosta ja päätösten toimeenpanosta säädetään sosiaalihuoltolain 45 ja 46 §:ssä. Päätöksen voimassaoloon ja palvelujen jatkuvuuteen sovelletaan, mitä

sosiaalihoitolain 38 §:n 3 momentissa säädetään pysyvästä ja pitkäaikaisesta tuen tarpeesta. Tämän lain perusteella annettavat palvelut on toteutettava sisällöltään, laadultaan ja laajuudeltaan vammaisen henkilön tarpeen ja edun mukaisina riippumatta valitusta palvelusta tai palvelun tuottajasta ja toteuttamistavasta. Palvelujen laadun määrittämisessä ja arvioinnissa on otettava tässä laissa säädetyn lisäksi huomioon, mitä asiakaslaissa, sosiaalihoitolaissa ja palveluntuottajalaissa säädetään palvelujen sisällöstä, tavoitteista, laadusta, suunnittelusta ja toteuttamisesta. Maakunnan on huolehdittava siitä, että vammaisen henkilön ja tarvittaessa hänen perheensä tarpeen mukaiset eri lakeihin perustuvat palvelut muodostavat tämän lain tarkoitusta toteuttavan yhteensovitetun kokonaisuuden. Palvelukokonaisuudesta on tarvittaessa tehtävä päätös noudattaen, mitä sosiaalihoitolain 46 §:ssä säädetään. Sen lisäksi mitä muualla lainsäädännössä säädetään, vammaisen lapsen ja nuoren palvelujen toteuttamisessa on otettava huomioon lapsen tai nuoren ikä ja kehitysvaihe, mielipide, perhesuhteet ja muut läheiset ihmissuhteet sekä osallisuus ja toimintamahdollisuudet lapsen tai nuoren omassa toimintaympäristössä. Palvelut on toteutettava siten, että ne mahdollistavat lapsen ja nuoren hyvinvoinnin ja kehityksen hänen yksilöllisten valmiuksiensa mukaisesti.

37. 26. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin liittyen tilanteisiin, joissa lapsi asuu erossa vanhemmistaan tai huoltajistaan?

Vastaajien määrä: 1

-

Ehdotettu säännös on kannatettava ja se on huomattava parannus nykytilanteeseen. Joissain tilanteissa lapsen asuminen muualla kuin perheen kanssa on mahdollistettava lainsäädännöllä siten, että muualla asumisen turvaamiseksi ei käytettäisi huostaanottoa ja lasta sijoitettaisi sijaishuoltoon, jos lapsen tilanne ei muutoin ole lastensuojelullinen. Vammaisen lapsen asuminen kodin ulkopuolella pitäisi olla mahdollista pelkästään vammaispalvelulain 13 §:n nojalla tilanteissa, joissa ei tarvita avohuollon tukitoimenpidesijoitusta tai huostaanottoa. Huostaanotto on lastensuojelulain mukaan viimesijainen vaihtoehto ja tässä tapauksessa ensisijainen vaihtoehto on vammaispalvelulain mukainen asumisen järjestäminen muualla kuin omassa kodissa. Lastensuojelulaissa on säädetty edellytykset huostaanotolle ja joissain tilanteissa vammaisenkin lapsi voi joutua huostaanotetuksi ja sijaishuoltoon sijoitetuiksi. Näin ei kuitenkaan ole aina niissä tapauksissa, että vammaiselle lapselle syntyy tarve asua muualla kuin oman perheensä luona. Säännös mahdollistaisi vammaisten lasten asumisen järjestämisen kodin ulkopuolella pidemmäksi aikaa ilman lastensuojelun edellyttämää huostaanottoa silloin, kun kysymyksessä eivät ole lastensuojelulliset syyt. Lastensuojelun asiakkuus on ihan eri asia kuin vammaisten lasten perheiden tarpeet pääasiassa. Poikkeuksiakin on ja niiden osalta lastensuojelu toimii samoin kuin niiden lasten kohdalla, joilla ei ole vammaa.

Perusteluissa mainitaan, että lapsen asumisen tuki ja palvelut voitaisiin toteuttaa muualla kuin perheen kotona vain, jos lapsen tasapainoista kehitystä ja hyvinvointia lapsen yksilöllisten tarpeiden ja edun mukaisesti ei voida toteuttaa perheen kanssa asuessa. Tällainen tilanne voi perustelujen mukaan tulla kyseeseen esimerkiksi, jos lapsi tarvitsee niin erikoistunutta ja vaativaa hoitoa ja huolenpitoa. Kuntaliitto ehdottaa tältä osin perusteluihin lisättäväksi, että tällainen tilanne voi tulla kyseeseen myös silloin, jos riittävä hoito ja huolenpito lapsen omassa kodissa ei mahdollistu vanhempien omien voimavarojen ja jaksamisen vuoksi. On tarpeen ottaa näissä arvioinneissa huomioon lapsen tarvitseman hoidon lisäksi myös vanhempien olemassa olevat voimavarat ja jaksaminen. Vanhempien voimavaroja voi heikentää oma sairaus tai muut elämän vaikeudet, jotka on syytä ottaa huomioon arviota tehtäessä. Käytännön elämässä yksi vanhempi selviytyy hyvinkin vaativasta vammaisen lapsen hoidosta kotona, kun omat voimavarat ovat kunnossa ja toinen vanhempi ei selviydy kevyempää hoitoa tarvitsevasta vammaisen lapsen hoidosta siksi, että syystä tai toisesta omat voimavarat ja jaksaminen eivät riitä tai että oma terveydentila on heikentynyt. Arvioinnissa siis on tarpeen huomioida myös vanhemmuuden näkökulma lapsen hoidontarpeen lisäksi, jotta arvioinnista tulisi tasapainoinen kokonaistilanteen arviointi.

Vammaisilla lapsilla ja heidän perheillään tulee kuitenkin olla samat oikeudet perheiden palveluihin ja lastensuojeluun kuin vammattomilla lapsilla.

Pykälän 4 momentissa todetaan, että lapsen asuessa muualla kuin oman perheen kanssa, vanhemmat ja huoltajat vastaisivat lapsen elatuksesta aiheutuvista kustannuksista siten kuin laissa lapsen elatuksesta sekä asiakasmaksulainsäädännössä säädetään. Mitä viittaus asiakasmaksulakiin ja elatuslakiin tarkoittaa? Asiakasmaksulaissa tulisi säätää, millä perusteilla vammaiselta lapselta peritään palveluasumisessa vuokra- ja ateriakulut ja kenen vastuulla on ne korvata. Kenen tulot otetaan huomioon lapsen, vanhempien vai lapsen ja vanhempien? Tämä on tähänkin asti ollut epäselvä, joten selkeytystä tarvitaan.

38. 27. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

39. 28. Huomioita 14 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälä ja sen perustelut vastaavat pääsääntöisesti nykyisin toteutettavaa käytäntöä asunnon muutostöissä.

2 luku Erityispalvelut

40. 29. Onko lyhytaikainen huolenpito tarpeellinen palvelu?

Vastaajien määrä: 1

41. 30. Onko selvää, milloin sovelletaan ehdotetun lain mukaista lyhytaikaista huolenpitoa koskevaa säännöstä ja milloin sosiaalihuoltolain (1301/2014) säännöksiä (esim. SHL:n 19 §:n mukaista kotipalvelua koskevaa säännöstä) tai omaishoidon tuesta annettua lakia?

Vastaajien määrä: 1

Laissa säädettäisiin vammaisten henkilöiden avun ja tuen tarpeisiin vastaavista erityispalveluista. Näitä olisivat muun muassa valmennus ja tuki, henkilökohtainen apu, asumisen tuki ja palvelut, tuki esteettömään asumiseen, lyhytaikainen huolenpito, päiväaikainen toiminta sekä liikkumisen tuki ja palvelut.

8 § Valmennus ja tuki

42. 31. Huomioita 15 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Lyhytaikainen hoito on tärkeä palvelu nykyisessä kehitysvammahuollossa. Kuntaliitto näkee, että sen ulottaminen koskemaan kaikkia vammaisia henkilöitä lisää vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta. Kuntaliitto kuitenkin vastustaa uusien subjektiivisten oikeuksien laajenemista, joten tämä palvelu tulisi olla määrärahasidonnainen palvelu. Perusteluissa todetaan, että lyhytaikaisella huolenpidolla voitaisiin esimerkiksi turvata lapsen tai nuoren avun saanti aamulla ennen koulun alkamista ja koulupäivän jälkeen tai koulujen loma-aikoina. Kuten perusteluissa todetaan 1-2 luokilla olevilla vammaisilla lapsilla tulee olla yhtäläinen oikeus perusopetuslain mukaiseen aamupäivä - iltapäivä toimintaan kuin vammattomilla lapsilla. Kuntaliiton näkemyksen mukaan ylemmillä luokilla voidaan soveltaa erityislakia, koska muutkaan lapset eivät enää 3. luokalta lähtien pääse aamupäivä - iltapäivä toimintaan. Lyhytaikaisella huolenpidolla voitaneen joiltain osin korvata henkilökohtaista apua lasten ja nuorten itsenäistymistä ja kodista irtautumista edistään.

43. 32. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada välttämättä tarvitsemaansa valmennusta ja tukea: 1) tiedollisten tai toiminnallisten tai sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tarvittavien taitojen

harjoittelemisessa; 2) elämän muutostilanteissa; 3) kommunikaatiossa; 4) päätöksenteossa; 5) muussa tavanomaisessa elämässä suoriutumisessa. Valmennuksen ja tuen tarkoituksena on tukea vammaisen henkilön itsemääräämisoikeutta, osallisuutta ja itsenäistä suoriutumista vahvistamalla henkilön omia sekä hänen perheensä ja läheistensä voimavaroja. Valmennuksen ja tuen tavoitteet ja sisältö sekä välttämätön määrä, kesto ja toteutustapa määräytyvät vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjattujen yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteen mukaan. Valmennusta ja tukea voidaan järjestää vammaisen henkilön perheelle tai hänelle läheisille henkilöille silloin, kun se on tarpeen vammaisen henkilön valmennukselle ja tuelle asiakassuunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden toteuttamiseksi. Vammaisen henkilön perheellä tai muilla läheisillä henkilöillä on oikeus saada valmennusta ja tukea merkittävässä elämänmuutostilanteissa, jos se on välttämätöntä vammaisen henkilön palvelujen tarkoituksen toteutumiseksi. Valmennusta ja tukea annetaan henkilökohtaisena tai ryhmässä toteutettavana palveluna taikka muiden palvelujen osana.

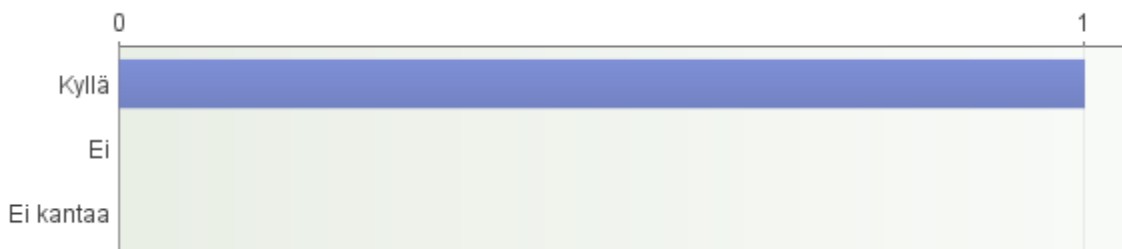
44. 33. Huomioita 16 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Kuntaliitto kannattaa päiväaikaisen toiminnan säätämistä laissa. Päiväaikainen toiminta on tarkoitettu niille vammaisille henkilöille, jotka vammansa vuoksi eivät kykene työllistymään tai osallistumaan työllistymistä tukevaan toimintaan. Kyseessä on sosiaalisen vuorovaikutuksen ja osallisuuden turvaava sekä toimintakykyä ylläpitävä palvelu. Tähän osallistuvien määrä on arvioitu suhteellisen pieneksi, mutta heidän avun tarpeensa on runsasta. Alkuvaiheessa varmaan tulee rajankäyntiä siitä, ketkä tähän palveluun ovat oikeutettuja. Vammaista henkilöä ei tulisi automaattisesti ohjata erityislain mukaisiin palveluihin vaan heillekin tulee ensisijaisesti etsiä työllisyyttä tukevia ratkaisuja ja vasta toissijaisesti turvautua erityislakiin. Kuntaliitto ehdottaa 16 §:n 2 momentin muuttamista siten, että päiväaikaista toimintaa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaan enintään viitenä päivänä viikossa.

45. 34. Turvaako säännös vammaisen henkilön liikkumisen?

Vastaajien määrä: 1

46. 35. Muita huomioita 17 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Erityislakia säädettäessä tavoitteena on ollut, ettei samasta asiasta säädettä kahdessa laissa erikseen. Liikkumisen tuesta on säädetty sosiaalihuoltolaissa, joten tarvitseeko tässä laissa siitä säätää muuten kuin niiltä osin, joista sosiaalihuoltolaissa ei ole säädetty.

Kuntaliitto kannattaa julkisen, esteettömän joukkoliikenteen ensisijaisuutta liikkumista tukevien palvelujen järjestämisessä. Nykyistä vammaispalvelulakia on saatettu tulkita siten, että vammaisella henkilöllä on oikeus kuljetuspalveluihin, vaikka hänellä ei olisi esteitä joukkoliikenteen käyttöön ja esteetön joukkoliikenne olisi käytettävissä. Kuljetuspalvelujen käyttäjien ja kustannusten kasvu on ollut merkittävä. Tämän vuoksi nykyistä käytäntöä tulee tavoitteellisesti muuttaa ja kohdentaa kuljetuspalvelut niitä välttämättä tarvitseville. Lakiluonnos antaa erilaisia mahdollisuuksia räätälöidä asiakkaan tarvitsema liikkumisen kokonaisuus. Hyväksyttäväksi on tehty myös matkojen yhdistely, joka osassa matkoista onkin toimiva ratkaisu. Perusteluissa

todetaan, että matkojen yhdistelyä voitaisiin käyttää pääasiassa pitkillä matkoilla, koska lyhyillä matkoilla niistä ei välttämättä saataisi vastaavaa kustannussäästöä. Tämä on osin harhaanjohtavaa tietoa. Kustannukset riippuvat suuresti kyydin hinnan muodostuksesta ja on muistettava, että liikennepalvelulain myötä taksitaksa poistuu käytöstä. Nykyisin ison kustannuserän muodostaa lyhyillä matkoilla aloitusmaksu, näin ei välttämättä toivottavasti jatkossa ole.

Matkojen vähentäminen niiltä henkilöiltä, jotka ovat saaneet korvausta auton hankintaan, on asiakkaiden yhdenvertaisuutta lisäävä tekijä. Kuntaliiton näkemyksen mukaan pitäisi erityisesti perustella, jos henkilö tarvitsee kuljetuspalvelumatkoja autoavustuksen lisäksi.

Toiminnallisen alueen määrittely on vammaispalvelulain voimassa ollessa herättänyt paljon kysymyksiä.

Erityisesti uusien kuntaliitosten toteutuessa tähän ongelmaan on havahduttu kunnissa, kun kuljetuspalvelualueet ovat huomattavasti laajenneet. Maakunnalle annetaan jatkossa tehtäväksi määrittellä toiminnallinen alue. Tämän avulla maakunta voinee arvioida liikkumista tukevien palvelujen volyymin.

Pykälässä 16 todetaan, että päiväaikainen toiminta sisältää palveluun kuuluvat matkat, joten 17 §:n 3 kohdan mukaisen päiväaikaisen toiminnan kuljetuksista säädetään kahdessa eri pykälässä, mikä ei ole tarkoituksenmukaista.

Lain perusteluissa todetaan, että valinnanvapauslainsäädäntöön liittyvää henkilökohtaista budjettia voitaisiin käyttää liikkumisen järjestelyissä. Henkilökohtainen budjetti vaikeuttaa maakunnan mahdollisuuksia järjestää ja kilpailuttaa kuljetuspalvelut parhaaksi katsomallaan tavalla, sillä kuljetuspalveluiden asiakkaiden määrästä ja heidän liikkumistarpeistaan ei saada tarpeellista tietoa.

Työmatkojen osalta esitetään, että matkareitiltä sallitaan kohtuullinen poikkeama. Kohtuullinen poikkeama pitäisi määrittellä paljon tarkemmin kuin se on perusteluissa tehty.

Ylipäätään kuljetusten järjestäminen edellyttää selkeämpää ohjeistusta, jotta lakipykälä tulkitaan yhteneväisesti eri puolella Suomea ja maakunnat voivat tarjota asiakkailleen kuljetuspalveluja yhdenvertaisin perustein. On muistettava, että hallitusohjelmaan on kirjattu: Hallitus uudistaa julkisesti tuettuja (valtio, kunnat, Kela) henkilökuljetuksia tavoitteena 10%:n säästö vuositasolla.

47. 36. Onko säännös tarkoituksenmukainen?

Ei vastauksia.

9 § Henkilökohtainen apu

48. 37. Huomioita 18 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta voi vaihtoehtona kuljetuspalveluille antaa vammaisen henkilön käyttöön auton tai myöntää taloudellista tukea auton hankintaan, jos henkilön toimintarajoitteesta aiheutuva tuen tarve liikkumisessa tavanomaisen elämän toiminnoissa on runsasta ja jatkuvaluonteista. Aiemmin vammaiselle henkilölle on korvattu auton hankkimisesta aiheutuvia kustannuksia ja tehty välttämättömät muutostyöt, mutta muuten vammaisen henkilö on itse vastannut autonsa kuluista. Esitys antaa auto vammaisen henkilön käyttöön on uusi tapa toimia eikä sen suosiosta tai seurauksista ole riittävästi tietoa, jotta voitaisiin varmuudella sanoa sen tuovan tavoiteltuja kustannussäästöjä. Taloudellisen tuen antaminen auton hankintaan tulisi olla vaihtoehtoinen kuljetuspalvelujen myöntämiseen.

49. 38. Huomioita 19 §:n sisältöön.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälä taloudellisesta tuesta vaikuttaa vastaavan nykyistä vammaispalvelulain pykälää eikä siihen ole lisättävää.

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtaista apua silloin, kun hän välttämättä ja toistuvasti tarvitsee toisen henkilön apua suoriutuakseen: 1) päivittäisissä toiminnoissa; 2) työssä, opiskelussa tai muussa osallisuutta edistävässä toiminnassa; tai 3) vapaa-ajan toiminnassa tai

sosiaalisessa osallistumisessa. Henkilökohtaisen avun tarkoitus on auttaa vammaista henkilöä toteuttamaan omia valintojaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vammaisella henkilöllä on voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa. Henkilökohtaiseen apuun voi osana palvelun kokonaisuutta kuulua sellaisia terveydenhuollon toimenpiteitä, jotka ovat välttämättömiä henkilön itsenäisen suoriutumisen mahdollistamiseksi. Vammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtaista apua 1 momentin 1 ja 2 kohdissa tarkoitetuissa toiminnoissa siinä laajuudessa kuin hän sitä välttämättä tarvitsee. Lisäksi vammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtaista apua 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuissa toiminnoissa vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi tuntimäärä riitä turvaamaan henkilön välttämätöntä avuntarvetta.

50. 39. Huomioita 3 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

51. 40. Huomioita 4 luvun säännöksiin.

Ei vastauksia.

52. 41. Mitä muuta haluaisitte tuoda esiin lakiesitykseen liittyen?

Vastaajien määrä: 1

- Vammaisia koskevien erityislakien yhteensovittaminen on ollut haastava tehtävä. Sosiaali- ja terveysministeriö on asianmukaisesti kuullut eri tahoja lain valmisteluprosessissa ja asettanut vielä erillisen selvityshenkilön esittämään vaihtoehtoisia tapoja tuottaa palvelut ja samalla saada tarvittavat säästöt aikaiseksi. Ministeriö on onnistunut yhdistämään eri intressiryhmien toiveita ja pystynyt selkeyttämään lakiluonnosta edellisestä lausunnolla olleesta luonnoksesta. Kuntaliitto on nostanut vastauksessaan esille luonnoksessa olevia kehittämiskohtia, joita on vielä syytä tarkentaa, jotta lain toteuttaminen uudessa maakuntarakenteessa sujuisi mahdollisimman hyvin.

Taloudellisten vaikutusten arviointi on tehty poikkeuksellisen perusteellisesti. Kuntaliitto kuitenkin huomauttaa, että osa lasketuista eristä ei liity nyt käsiteltäviin lakiesityksiin, esimerkiksi invalidivähennyksen poisto ei liity tähän lakiesitykseen, matkojen yhdistely sekä lakiesitykseen liittyvät hallinnolliset muutokset ovat toimenpiteitä, joista todennäköisesti aiheutuu säästöjä, mutta niitä ei pidä ottaa huomioon, koska kunnat jo toteuttavat tai tulevat toteuttamaan näitä toimenpiteitä tästä laista riippumatta.

Näiltä osin Kuntaliitto pitää perusteettomana valtionosuuden vähentämistä.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota myös siihen, että kansalaisten tasa-arvoisen ja yhdenvertaisen kohtelun toteutuminen edellyttää yhdenvertaisuutta palveluista perittävissä maksuissa. Ei ole perusteltua, että saman lain perusteella annettavasta palvelusta peritään toisilta asiakkailta maksu ja toisilta ei. Asiakkaiden taloudelliseen tilanteeseen liittyvät ongelmat tulisi ratkaista yhdenvertaisesti sosiaaliturvan avulla.

10 § Henkilökohtaiset avun toteuttaminen

Henkilökohtainen apu voidaan toteuttaa käyttäen seuraavia toteuttamistapoja: 1) työnantajamalli, jossa vammaisen henkilö toimii henkilökohtaisen avustajan työnantajana; 2) asiakassetelimalli, jossa maakunta antaa vammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avun hankkimista varten valinnanvapauslaissa tarkoitettua asiakassetelin; 3) palvelumalli, jossa maakunta tuottaa henkilökohtaisen avun palvelut itse tai yhteistoiminnassa muiden maakuntien kanssa tai hankkii ne sopimukseen perustuen muulta palvelun tuottajalta. Henkilökohtaisen avun toteuttamistavoista päätettäessä maakunnan on otettava huomioon vammaisen henkilön oma mielipide ja toivomukset sekä asiakassuunnitelmassa määritelty avun tarve ja elämäntilanne kokonaisuudessaan. Henkilökohtainen apu on aina toteutettava siten, että se edistää vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden ja osallisuuden toteutumista. Henkilökohtaisen avun

toteuttamistapoja sekä muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja voidaan yhdistellä niin, että palvelujen kokonaisuus vastaa vammaisen henkilön avun tarpeeseen. Henkilökohtaisena avustajana voi erityisestä syystä toimia vammaisen henkilön omainen tai muu läheinen henkilö, jos se on vammaisen henkilön edun mukaista. Asiakassuunnitelmaan on kirjattava henkilökohtaisen avun sijaisjärjestelyjen toteuttamistavat avustajan poissaolotilanteissa ja työsuhteen päättyessä.

11 § Henkilökohtaisen avun työnantajamalli

Työnantajana toimivan vammaisen henkilön ja henkilökohtaisen avustajan väliseen työsuhteeseen sovelletaan työsopimuslakia (55/2001). Työnantajamallia voidaan käyttää, jos työnantajaksi ryhtyvä henkilö kykenee vastaamaan työnantajan velvollisuuksista ja hän suostuu toimimaan työnantajana saatuaan maakunnalta riittävän ja ymmärrettävän selvityksen työnantajan velvollisuuksista ja vastuista. Suostumus on kirjattava asiakassuunnitelmaan. Maakunnan on tarpeen mukaan neuvottava ja autettava vammaista henkilöä työnantajan oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamisessa. Maakunnan on työnantajamallissa korvattava työnantajan lakisääteiset maksut ja korvaukset sekä muut työnantajana toimimisesta aiheutuvat välttämättömät ja kohtuulliset kulut. Työnantajana toimimisesta aiheutuvien kulujen perusteet ja korvaamistapa on kirjattava asiakassuunnitelmaan.

12 § Asumisen tuki ja palvelut

Vammaisen henkilön kotona asumista tuetaan ensisijaisesti sosiaalihuoltolain mukaisilla sekä tarvittaessa tämän lain mukaisilla palveluilla. Vammaisella henkilöllä on oikeus saada asumisen tuki ja palvelut sosiaalihuoltolain 21 §:n 4 momentin mukaisena palveluasumisena, jos hän tarvitsee soveltuvan asunnon sekä apua ja tukea välttämättä ja jatkuvaluonteisesti tai vuorokauden eri aikoina. Asumisen tuki ja palvelut sisältävät avun ja tuen päivittäisissä toimitissa sekä ne palvelut, joita tarvitaan vammaisen henkilön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä osallisuuden, kommunikaation ja perhe-elämän mahdollistamiseksi. Asumisen tuen ja palvelujen sisältö, määrä ja toteutustapa määritellään asiakassuunnitelmaan kirjattujen vammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteen mukaisesti. Asumisen tuki ja palvelut voidaan toteuttaa myös henkilön omaan asuntoon.

13 § Lasten asumisen järjestäminen

Vammaisen lapsen asuminen toteutetaan ensisijaisesti lapsen oman perheen kanssa siten kuin 12 §:ssä säädetään. Lapsen asuminen muualla kuin oman perheen kanssa voidaan toteuttaa vain, jos: 1) perheen kotiin tuotavat palvelut ja muu lapsen ja perheen tuki eivät ole lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi; ja 2) lapsen asumisen muualla kuin oman perheen kanssa on arvioitu 5 §:n mukaisesti olevan lapsen huolenpidon, tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin toteuttamiseksi tai lapsen terveyden tai turvallisuuden kannalta lapsen edun mukaista. Sen lisäksi mitä 6 §:n 4 momentissa säädetään, lapsen asuinpaikan valinnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen tarpeisiin ja niitä vastaavaan henkilöstön osaamiseen, lapsen ja perheenjäsenten ja muiden läheisten yhteydenpitoon ja ihmissuhteiden ylläpitämiseen sekä hoidon ja huolenpidon jatkuvuuteen. Lapsen asuminen on järjestettävä niin, että asuinpaikan etäisyys ei ole este yhteydenpidolle lapselle läheisiin henkilöihin. Lapsen asuminen muualla kuin oman perheen

kanssa voidaan järjestää perhehoitona tai yksikössä, jossa hoidetaan samanaikaisesti enintään seitsemää lasta. Jos lapsi asuu tämän lain nojalla muualla kuin oman perheen kanssa, vanhemmat ja huoltajat vastaavat lapsen elatuksesta aiheutuvista kustannuksista siten kuin laissa lapsen elatuksesta (704/1975) sekä laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/1992) säädetään.

25. Miten olisi syytä säätää vammaisten lasten asumisesta kodin ulkopuolella? Arvioikaa seuraavia väittämiä.

14 § Tuki esteettömään asumiseen

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada korvaus 12 §:ssä tarkoitetun vakituisen asunnon muutostöistä, itsenäisen suoriutumisen kotona mahdollistavista välineistä sekä muista teknisistä ratkaisuksista aiheutuvista kohtuullisista kustannuksista, jos hän toimintarajoitteensa vuoksi välttämättä tarvitsee tätä tukea päivittäisissä toimissa, liikkumisessa tai muussa itsenäisessä suoriutumisessa. Maakunta voi myös antaa edellä mainittuja välineitä sekä muita teknisiä ratkaisuja korvauksetta vammaisen henkilön käytettäväksi. Asunnon muutostöistä aiheutuviksi korvattaviksi kustannuksiksi katsotaan myös muutostöiden suunnittelusta sekä esteiden poistamisesta asunnon välittömästä lähiympäristöstä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset. Itsenäisen suoriutumisen kotona mahdollistavat välineet ja muut tekniset ratkaisut on suunniteltava ja toteutettava vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Jos asiakas haluaa itse teettää tai hankkia 1 ja 2 momentissa tarkoitetut muutostyöt tai muut itsenäistä suoriutumista mahdollistavat välineet sekä tekniset ratkaisut, maakunnan on asiakkaan pyynnöstä annettava asiakkaalle arvio hänelle korvattavista kohtuullisista kustannuksista. Korvaus asunnon muutostöistä tai välineiden sekä muiden teknisten ratkaisujen hankkimisesta on haettava maakunnalta viimeistään kuuden kuukauden kuluessa kustannusten syntyisestä.

15 § Lyhytaikainen huolenpito

Vammaisella henkilöllä on oikeus saada lyhytaikaista huolenpitoa välttämättömän huolenpidon ja osallisuuden turvaamiseksi sekä huolenpidosta vastaavien henkilöiden hyvinvoinnin tukemiseksi. Lyhytaikaisen huolenpidon sisältö, määrä, kesto ja toteutustapa määräytyvät vammaisen henkilön asiakassuunnitelmaan kirjattujen yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteen mukaan.

16 § Päiväaikainen toiminta

Vammaisella henkilöllä on oikeus päiväaikaiseen toimintaan silloin, kun hän tarvitsee toimintarajoitteensa vuoksi erityistä sosiaalisen vuorovaikutuksen ja osallisuuden turvaavaa sekä toimintakykyä ylläpitävää palvelua eivätkä sosiaalihuoltolain 17 §:n mukainen sosiaalinen kuntoutus, vuoden 1982 sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 d §:n mukainen työllistymistä tukeva toiminta ja 27 e §:n mukainen työtoiminta tai laissa kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001) säädetty kuntouttava työtoiminta ole henkilön palvelutarpeeseen nähden sopivia ja riittäviä palveluja. Maakunnalla ei ole velvollisuutta järjestää päiväaikaista toimintaa henkilölle, jonka toimeentulo perustuu pääosin vanhuuseläkkeeseen. Päiväaikaista toimintaa on järjestettävä viitenä päivänä viikossa tai harvemmin vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Päiväaikainen toiminta sisältää palveluun kuuluvat matkat.

17 § Liikkumisen tuki ja palvelut

Vammaisen henkilön liikkuminen toteutetaan ensisijaisesti osana esteetöntä julkista joukkoliikennettä. Julkisen joukkoliikenteen käyttöä on tarvittaessa tuettava ja täydennettävä sosiaalihuoltolain 23 §:n 3 momentin mukaisilla liikkumisen tuen toteuttamistavoilla. Elleivät sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumisen tuen toteuttamistavat ole vammaisen henkilön liikkumisen turvaamiseksi riittäviä ja sopivia, sovelletaan tätä lakia. Vammaisella henkilöllä on oikeus saada liikkumisen tuki ja palvelut toteutettuna kuljetuspalveluna taksilla, invataksilla tai vastaavalla ajoneuvolla silloin, kun henkilön liikkumista ei voida muuten turvata. Kuljetuspalvelua on täydennettävä saattajapalvelulla, jos se on välttämätöntä henkilön matkasta suoriutumiseksi. Liikkumisen tuen ja palvelujen tarkoituksena on mahdollistaa vammaisen henkilön liikkuminen, joka liittyy 1) työssä käymiseen; 2) opiskeluun; 3) päiväaikaiseen toimintaan ja muuhun osallisuutta edistävään toimintaan; 4) vapaa-ajan toimintaan, sosiaaliseen osallistumiseen ja muuhun tavanomaiseen elämään kuuluvaan toimintaan.

18 § Liikkumisen tuen ja palvelujen toteuttaminen

Edellä 17 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kuljetuspalvelujen määrää ja alueellista ulottuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon vammaisen henkilön liikkumisen tarve, muut käytettävissä olevat palvelut ja matkan tarkoitus. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon vammaisen henkilön käytössä olevaan, hänen liikkumistarpeisiinsa sopivaan, autoon saatu julkinen tuki. Kuljetuspalveluja työhön, opiskeluun, päiväaikaiseen tai muuhun osallisuutta tukevaan toimintaan on järjestettävä niihin välttämättä tarvittava määrä. Kuljetuspalveluja vapaa-ajan toimintaan, sosiaaliseen osallistumiseen ja muuhun tavanomaiseen elämään kuuluvaan toimintaan on järjestettävä siten, että henkilö voi tehdä vähintään 18 yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa asuinkunnan tai lähikunnan alueella. Kuljetuspalveluun oikeutettujen henkilöiden matkoja on yhdisteltävä toteutettavaksi samalla kulkuneuvolla, ellei matkojen yhdistely aiheuta matkustusajan kohtuutonta pitenemistä tai muuta kohtuutonta haittaa palveluun oikeutetulle. Maakunta voi vaihtoehtona kuljetuspalveluille antaa vammaisen henkilön käyttöön auton tai myöntää taloudellista tukea auton hankintaan, jos henkilön toimintarajoitteesta aiheutuva tuen tarve liikkumisessa tavanomaisen elämän toiminnoissa on runsasta ja jatkuvaluonteista. Jos vammaisen henkilön käytössä on 3 momentissa tarkoitettu auto taikka sellainen hänen liikkumistarpeisiinsa sopiva auto, jonka hankintaan on myönnetty muuta julkista tukea, henkilöllä on oikeus saada vähintään kuusi yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa vapaa-ajan toimintaan, sosiaaliseen osallistumiseen tai tavanomaiseen elämään kuuluvaan toimintaan, jollei tätä pienempi määrä riitä turvaamaan henkilön välttämätöntä liikkumista. Työ- ja opiskelumatkat on järjestettävä myös näissä tilanteissa 2 momentin mukaisesti.

19 § Taloudellinen tuki

Maakunta voi korvata vammaiselle henkilölle kustannukset, jotka henkilölle aiheutuvat muiden kuin terveydenhuollon lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvien päivittäisissä toiminnoissa, liikkumisessa, viestinnässä tai vapaa-ajan toiminnoissa tarvittavien välineiden sekä muiden teknisten ratkaisujen hankkimisesta. Lisäksi maakunta voi korvata ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat vamman tai sairauden edellyttämän vaatetuksen ja erikoisravinnon hankkimisesta. Päivittäisissä toiminnoissa, liikkumisessa, viestinnässä tai vapaa-ajan toiminnoissa tarvittavien

välineiden sekä muiden teknisten ratkaisujen hankkimisesta aiheutuneista kustannuksista korvataan puolet, ellei korvauksen korottamiselle tai alentamiselle ole vammaisen henkilön yksilöllinen tarve sekä elämäntilanne kokonaisuudessaan huomioon ottaen erityisiä perusteita. Kustannusten määrä arvioidaan aiheutuvien todellisten kustannusten perusteella. Vakiomalliseen välineeseen tai muihin teknisiin ratkaisuihin sekä autoon tai muuhun kulkuvälineeseen tehdyt toimintarajoitteen edellyttämät välttämättömät muutostyöt korvataan kokonaan määrärahojen puitteissa. Arvioitaessa vammaisen henkilön taloudellisen tuen tarvetta auton tai muun kulkuvälineen hankintaan on otettava huomioon vammaisen henkilön liikkumisen tarve sekä mahdollisuus käyttää julkista joukkoliikennettä tai muuta liikkumisen tukea ja palveluja. Taloudellista tukea auton tai muun kulkuvälineen hankintaan voidaan myöntää, jos henkilön toimintarajoitteesta aiheutuva kulkuvälineen tarve tavanomaisessa elämässä on runsasta ja jatkuvaluonteista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista sekä muista 1 ja 2 momentissa tarkoitetun korvauksen määräytymiseen vaikuttavista seikoista.

3 luku Muutoksenhaku

4 luku Erinäiset säännökset